

РЕЦЕНЗИЯ

на научното творчество на доц. д-р **Мария Стоянова Алексиева**,
участник в конкурс за заемане на академична длъжност „Професор“
в област на висше образование 1. Педагогически науки,
професионално направление 1.2. „Педагогика“ (Теория на възпитанието и дидактика,
Начална училищна педагогика)

Автобиографични данни:

Доц. д-р Мария Алексиева е завършила Бургаския свободен университет, специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика“, с придобита образователно-квалификационна степен „Магистър“ през 1995 год. Непосредствено след това (1995г. -1998 г.) реализира Специализации “Организация и управление на образованието” в ПУ „Паисий Хилендарски“ и „Педагогика“ в СУ “Св. Климент Охридски“. През 2003 год. защитава успешно дисертация в СНС по Педагогика и получава образователната и научна степен „Доктор“, шифър 05. 07. 01. Теория на възпитанието и дидактика. Научното звание “Доцент”, шифър 05.07.01., Теория на възпитанието и дидактика ѝ е присъдено през 2007, отново в СНС по Педагогика.

Професионалния си път доц. д-р Мария Алексиева започва като учител - в детска градина (1985-1995г.) с. Руен, Руенска община, Бургаска област и начален учител в базовото училище на БСУ „Братя Миладинови“ (1995- 1999 г.), град Бургас. От 1999 г. е на основен трудов договор в БСУ, извървявайки последователно всички стъпала на академичното си израстване от асистент до доцент.

В момента доц. д-р Мария Алексиева е декан на ЦХН и съвместител: доцент по теория на възпитанието и дидактика (Начална училищна педагогика), преподавател по Педагогика, Дидактика, Основи на началната училищна педагогика, Пресжурналистика, Съвременна журналистика. Преподавателските ѝ ангажменти са в синхрон със законовите разпоредби, отнасящи се до заемането на академичната длъжност „Професор“.

Научни изяви:

През целия период на професионално израстване (2007-2016г.) доц. д-р Мария Алексиева е участвала активно в голям брой обучителни семинари и квалификационни курсове: *Семинар на МОН за обучители на начални учители 1 и 2 клас “Модернизация*

на образованието”, проект на Световната банка, София, България; Международен тренинг “Организация на позитивна класна стая”, *Alternativa Educationala “Step by step”*, Rom; Сертифициране на учители по стандартите на ISSA за оценители, 1 част- Образование без предразсъдъци, *Обучител на обучители*, Фондация “Програма “Стъпка по стъпка””; Сертифициране на учители по стандартите на ISSA за оценители, 2 част, Фондация “Програма “Стъпка по стъпка”. Реализирала се е успешно и като учител: *Обучение по проект „Интегриран проект за социално включване на ромите и други уязвими групи в общините Бургас, Средец и Малко Търново“ – гр. Средец*; *Квалификационен курс «Тренинг за треньори – 1 част» - БСУ*; *Квалификационен курс „Тренинг за треньори - 2“ ПОРТФОЛИО НА ТРЕНЬОРА-ОБУЧИТЕЛ И ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ - практически модели – БСУ*; *Обучения на тема «Изработване на професионално портфолио на педагогическия специалист» (Организиран от РУО, гр. Бургас)*; *Тренинг по проект „Растеж и Устойчивост чрез Платформа за Обучение и Развитие – „РУПОР”, гр. Варна*; *Тренинг по проект „Община Благоевград - място за етно новаторство – ОБМЕН“, гр. Банско*; *Обучения в рамките на проект № BG051PO001-3.1.03-0001 „Квалификация на педагогическите специалисти“, Интегриране на ученици със СОП в условията на общообразователно училище, гр. Бургас*; *Обучения в рамките на проект „Подобряване на качеството на образованието в средишните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес“ гр. Варна*; *Тренинг „Създаване на връзки. Сътрудничество с родители и социални партньори”, Варна, по проект „Възпитатели и родители заедно в детската ясла” (Иновационен модел за изграждане на загрижена и учеща се общност, финансиран от Институт “Отворено общество” – Лондон*; *Тренинг „Приобщаващо образование и работа с институции, социални партньори и НПО”, Варна, по проект „Приобщаващо образование – приемственост между институциите”, финансиран от ISSA (International Step By Step Association)*; *“Приобщаващо образование”, Бургас, по проект на Програма МАТРА, Министерство на външните работи на Кралство Холандия*; *Тренинг “Индивидуализация”, Бургас, по проект на Програма МАТРА*; *Тренинг “Включване на семейството”, Бургас, по проект на Програма МАТРА*; *Тренинг “Включване на семейството”, Благоевград, по проект на Програма ФАР на Европейската комисия*; *Участие като учител в специализацията за държавни служители, организирана от МДААР, дисциплина “Делови взаимоотношения и комуникативни умения на служителите в*

администрацията”, БСУ; Тренинг “Взаимодействията семейство-детска градина”, Национален педагогически център, РЦ – Бургас; Тренинг “Образование без предразсъдъци за възрастни”, Варна, по проект; Тренинг “Включване на семейството”, Нова Загора, по проект; Тренинг “Взаимодействията семейство-детска градина”, Национален педагогически център, РЦ – Бургас; Тренинг “Взаимодействие със семейството, учителите и обществените институции”, Национален педагогически център, РЦ – Бургас; Тренинг за обучители “Позитивна класна стая”, Варна; Тренинг за начални учители “Модернизация на образованието”, начални учители 1 и 2 клас, Сливен.

Доц. д-р Мария Алексиева е автор на 10 обучителни модула по актуална проблематика (четири от тях в съавторство), партньор е в 11 проекта с международно и национално участие, на два от тях е ръководител. Всички проекти са с подчертана социална значимост.

Изследователската активност и научна посветеност на доц.д-р Мария Алексиева са впечатляващи като обем и актуална насоченост. Изследователските резултати имат конкретно приложение в реалната педагогическа практика и това ги прави особено ценни.

Анализ на научното творчество:

В конкурса за получаване на академичната длъжност „Професор“ доц. д-р Мария Алексиева участва с една монография, шест студии, 20 статии, 14 доклади от конференции, седем учебни помагала и 12 публикации, извън рамките на конкурса. Представени са и материали от осъществени фундаментални изследвания, отразяващи интересни образователни тенденции. Личният авторски принос на кандидатката е отразен коректно.

В рецензията са анализирани материалите, свързани с конкурса. Другите са взети под внимание в оформянето на общата преценка за цялостната преподавателска и научноизследователска дейност.

Солидната връзка на доц. д-р Мария Алексиева с педагогическата практика я оформя като задълбочен и разпознаваем изследовател с невероятна творческа енергия и посветеност на актуалните педагогически проблеми. В творчеството ѝ се открояват няколко информационни акценти, на които тя посвещава професионалните си усилия с много изследователска страст:

- Начална училищна педагогика;
- Електронното и дистанционно обучение;
- Медийно образование, медийна култура;
- Обликът на учителя;
- Подготовката на специалисти от хуманитарните специалности.

Всичките информационни акценти взаимно се допълват и показват многопластово равнище на функциониране на образователното пространство, където се пресичат равнища на влияния и взаимодействия на важни педагогически реалности. Нито една тема не е разглеждана самоцелно в капсулиран контекст на осъществяване, а в генетична обвързаност с изследователското поле на началната училищна педагогика. Този подход в работата придава на научното творчество на доц. д-р Мария Алексиева открояваща се пълнота и съдържателност. Като приемник на хуманистичните идеи в педагогиката, авторката не се задоволява с тривиални анализи и систематика, обратно - търси ценностните измерения на научното направление „Начална училищна педагогика“ в неговата актуалност и ориентация към новите социални реалности.

Разглеждайки проблемите на съвременното училище, доц. д-р Мария Алексиева очертава въздигащата сила на хуманистична насоченост на образователния процес. Тя прониква и в обучението на учениците в мултикултурна образователна среда, в комплексното използване на класическите и интерактивни форми на педагогическото взаимодействие, в очертаното от нея важно сътрудничество между семейството и училището, в проблемите на училищната адаптация – в нейните два аспекта: адаптиране на училището към детето и адаптиране на детето към училището. Във всички проучвания ярко се открояват авторовото усещане и позиция.

Чрез прецизна научна коректност и изследователска проникновеност, доц. д-р Мария Алексиева успява да надгради съществуващата предмет-обектна систематика и да я обогати с нови авторови прозрения. В тяхната цялостност ярко се очертава хуманистичната методологическа основа и ценностна ориентация. Богатият учителски опит на авторката и нейното дълбоко познаване на най-актуалните педагогически послания на авторитетни учени ѝ дават свободата да представи убедено своите идеи и по категоричен начин да ги отстоява, без да робува на умозрителни тълкувания. Това прави теорията, която тя представя жизнена, с недвусмислено изведени важни тенденции в началното образование, в което детето е ценност и център на

педагогическото взаимодействие. Особен акцент в изследователските проучвания на авторката е поставен върху организирането на мултикултурна образователна среда: идентификацията на Аз-образа на детето с придобита и заучена безпомощност, стабилизиране на чувството му за значимост и подпомагане процесите на учене чрез приобщаващото образование, подкрепящата среда и оличностяването на взаимодействието учител-родител-дете. Подробно са разгледани и проблемите, свързани с подготовката на учителите за работа в мултикултурна среда и включване на семейството в условията на мултикултурност. Реалното участие на доц. д-р М.Алексиева в разнообразни проекти на програма „Стъпка по стъпка“, посветени на тази тема й позволява да очертае значими параметри на мултикултурното образование с подчертана практическа значимост. Работата на учителя с децата от малцинствените групи е представена чрез влиянието на всички компоненти на образователната среда. Предложените стратегии и техники за работа не са формулирани абстрактно, а в директна обвързаност с готовността на ученика да учи, да се включва пълноценно в познавателната дейност и да постига резултати, адекватни на общото му интелектуално развитие и социална стабилност. Видима е и перспективата в еволюирането на учебните постижения.

Като специалист по интегрираната университетска специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика“, доц. д-р М. Алексиева успява да проникне в полето на относително обединяване и диференциация на функционални компоненти, определящи сложното поле на приемственост между двете предмет-обектни цялости и да разкрие процесите на взаимно влияние. С основание може да се твърди, че авторката в най-висока степен се докосва до тяхната специфична същност.

Доц. д-р Мария Алексиева анализира педагогическата реалност в нейната цялостност и влияния между отделните ѝ компоненти: ученик-учител-родител-среда. Много задълбочено авторката представя изискванията, на които трябва да се гради взаимодействието между семейството и училището. Предлага конкретни практически решения за постигане на партньорство и сътрудничество, насочено към пълноценно развитие на ученика. Анализира типични родителски грешки. По своеобразен начин на обединяване на факти и данни и добре осмислени преноси на тенденции, свързани с педагогическото, социологическото и психологическото в многопластовите проявления на цялостното образователно пространство, доц. д-р Мария Алексиева постига едно добре очертано синергетично равнище на общопедагогическото

познание, богато със своята прагматична смисленост. Така предложените концептуални и практически осъзнати изследователски постановки изграждат ярка представа за работещата педагогика, надмогнала абстрактните постулати и посветена на детето в началното училище – неговите потребности, възможности и интереси, перспектива за бъдещо развитие. Информацията, която тя предлага придобива висока степен на полифункционалност. Изследователските резултати, постигнати чрез обосновани интегративни влияния и подкрепени с реални доказателства служат еднакво добре както на студентите – бъдещи учители, така и на самите учители, родителите и изследователите, посветени на тази проблематика.

Авторката обогатява непрекъснато постигнатите научни резултати и това е видно в най-новият учебник „Съвременни проекции на началната училищна педагогика“. В него проличава професионалната зрялост на авторката и постигнатата висока степен на научна проникновеност. Подробно и с висока степен на професионална и емоционална приобщеност, доц. д-р Мария Алексиева очертава ясно параметрите на началното училище и акцентира върху най-актуалните проблеми на съвременното образователно пространство. За малкия ученик тя пише с много любов и висока степен на отговорност. Видна е ценностната методологическа основа, върху която авторката изгражда визията на съвременното начално училище.

Цялостната съвременна подготовка на учителя, свързана с информационните технологии е предмет на задълбочено изследване и е един от важните приноси на авторката. Така няколко отделни ръкописа очертават важни решения за работата на учителя и подпомагат формирането не само на неговата дигитална компетентност, но и тази на децата. А ролята на адаптивния диалог в обучението осъществяван чрез компютъра намира верните очертания и видими предимства в личностното развитие на подрастващите. Компетентно на практическа основа са показани предимствата на електронното и дистанционното обучение – тяхната организация, планиране и разработване на учебната документация. За прилагането на информационните технологии, доц. д-р Мария Алексиева не робува на патетична словесност, издигаща информационните технологии в панацея за преодоляване на трудностите в обучението на децата. Точно обратно. Компетентно и съобразно целевата група, авторката показва техните дидактически възможности, без да подценява класическите форми на работа. Много добре са представени и препоръки за планиране и организация на електронното и дистанционно обучение.

Ролята на учителя за организиране на образователното пространство и силата му да вдъхновява и подкрепя развитието на всяко едно дете е тема, която авторката коментира в широк план: от подготовката на учителските кадри, тяхното осъществяване модерни професионалисти до тяхната квалификация. Доц. д-р Мария Алексиева предлага възможности за оптимизиране на квалификационните форми на базата на своя опит като обучител. Направените констатации и предложения за усъвършенстване са добре промислени и работещи, защото са усетени и анализирани в реални обучителни сесии от самата авторка.

Научни приноси:

Приемам научните приноси, маркирани от доц. д-р Мария Алексиева. Обобщено, ще ги представя така:

1. Научното направление „Начална училищна педагогика“ е изследвано многопластово и задълбочено. Обогатени са съществуващите представи за неговата предмет-обектна цялостност. Изградена е ясна визия за методологичната ценностна основа на съвременното образователното пространство, съотнесено към разнообразните условия на неговото функциониране.

2. На добра практическа основа и лично участие в процесите на работа са представени параметрите на интеркултурното образование в началното училище и детската градина. Осъществените изследвания от авторката дават нова перспектива за по-нататъшни действия, насочени към оптимизиране на процесите;

3. Създаден е авторов модел за изграждане на мултикултурна образователна среда. Показани са основополагащите сечения на културни влияния ценности и традиции, определящи благоприятни условия за осъществяване на конструктивен педагогически процес. Моделът е апробиран успешно в педагогическата практика. Разработени са множество авторски изследователски инструментариуми за провеждане на диагностични процедури, изследвания и самооценка.

- за стимулиране на културното многообразие и културната компетентност на учители, работещи в мултикултурна образователна среда;

- за извеждане на положителен опит за професионално развитие и измерване на качеството на работа на учителите в мултикултурна образователна среда;

- за проучване на нуждите (среда за учене, прилагане на индивидуален подход, ниво на образователна адаптация на ученици от етнически малцинства в училище);

- за измерване на удовлетвореността на обучаемите от участие в различни квалификационни форми за продължаващо образование.

На тази основа са предложени различни технологични модели, класификации и препоръки за повишаване и обогатяване на професионалната и на методическата подготовка на учителите и за усъвършенстване на педагогическите взаимодействия с различни групи партньори.

4. Учебниците и учебните помагала предоставят нужната информационната осигуреност в обучението на студентите и подпомагат работата на действащите учители.

Заключение:

Цялостният анализ на научното творчество на доц. д-р Мария Алексиева ме убеждава в нейния висок професионализъм и изследователска приобщеност към актуалните проблеми на образователното пространство. Постигнатите творчески резултати в нейната работа я правят разпознаваема и дълбоко уважавана от студенти, учители, университетски преподаватели.

Това ми дава основание да препоръчам на членовете на уважаемото Жури да оформи предложение пред административните органи на БСУ за заемане от доц. д-р Мария Алексиева на академичната длъжност „Професор“ .

17.04.2017 г.

Рецензент: проф. д-р Емилия Василева